

taire exegetische principes van den onder ons zoo terecht beminden exegeet. Nu ligt er zonder twijfel een bewonderenswaardige nauwkeurigheid ten grondslag aan zijn gewoonte om ook op schijnbaar nietige elementen der taal, als de lidwoorden zijn, acht te geven. En niemand zal ontkennen, dat in den grondregel „het lidwoord geeft aan: die bepaalde“ een vaak heel bruikbaar houvast is gegeven voor de tekstverklaring.

Toch moet men erg voorzichtig en niet uitsluitend dezen sleutel hanteeren. Een treffend voorbeeld, hoe men er mee spaak kan loopen, ontleen ik aan een anderen commentaar van Greijdanus.

Ieder van ons zal de vreemdsoortig moeilijke plaats over den middelaar uit Gal. 3 kennen. We lezen daar (vs 19b, 20): „.....“ en zij is door engelen besteld in de hand van een middelaar (zonder lidwoord! De statenvertaling is hier niet nauwkeurig!). En de middelaar (met lidwoord!) is niet middelaar van één, maar God is één“.

Als men nu bovengenoemden regel wil toepassen, zal men moeten zeggen: „In vers 19 is niet zoozeer van Mozes sprake, maar van een middelaar heel in 't algemeen; in vers 20 daarentegen wordt bepaald Mozes aangeduid“, Helaas: het is precies andersom volgens niemand minder dan Greijdanus zelf!

Nu, dan weten we meteen, hoe zwaar we dezen regel in onze tekst moeten laten wegen!

Trouwens Greijdanus loopt er ook hier mee vast. Want in vers 15 vinden we zonder ook maar het geringste verschil in betekenis te kunnen constateren plotseling het lidwoord wel gebruikt vóór „wet“. Men zou graag hooren, hoe Greijdanus zich hieruit helpt. Maar hij zwijgt erover!

Ik voor mij geloof, dat in een levende taal (het Nederlandsch zoo goed als het Grieksch) herhaaldelijk zonder eenig (althans aanwijsbaar) onderscheid, in gelijkwaardige gevallen, nu eens het lidwoord wel, dan weer niet gebezigd wordt.¹⁾

Tot zoover deze noodzakelijke uitweiding over ons verschil met Greijdanus betreffende de waardeering van het lidwoord. O.l. kan dus in Rom. 4:13 met „wet“ heel goed de bepaalde wet van Mozes zijn bedoeld. Dat dit in feite het geval is, haalt men gemakkelijk uit de vergelijking met Gal. 3. Daar is immers sprake van de wet die 430 jaar na Abraham is gegeven (vs 17).

Ad 2. Ook de functie die Paulus in dit verband aan de wet ontzegt meenen we anders te moeten zien. Greijdanus teekent bij de woorden „door een wet“ het volgende aan:

„gebonden aan, afhankelijk van, als vergelding voor of belooning op wetsonderhouding. Er wordt het motief of den grond der belofte-schenking mee ontkend“

Het zal duidelijk zijn, dat men bij deze verklaring Paulus hier het oorzakelijk verband tussen wetsvervulling en belofteverkrigting ziet ontkennen. Mee op deze interpretatie steunt natuurlijk het totaalbeeld, dat Greijdanus zich van het gedeelte 13—16 vormt, n.l. als zou de apostel hier af dalen tot de diepere oorzaak van wat in 1—8 als feit was vastgesteld.

Maar wát betoogt Paulus in Gal. 3 van de wet?

Dat zegt hij in vers 17: hij bedoelt duidelijk te maken, dat de wet geen afbreuk kon doen aan de reeds lang vóór haar komst rechtsgeldige belofte. De apostel gebruikt ter vergelijking het beeld van een testament, zooals dat onder menschen pleegt gemaakt te worden. Is zoo'n laatste-wilsbeschikking eenmaal van kracht geworden, dan is er naderhand geen mogelijkheid meer, haar in haar geheel ongedaan te maken of een clause toe te voegen die haar aanvankelijke bepalingen een gedeeltelijke wijziging doet ondergaan. Nu, Gods belofte aan Abraham en zijn zaad laat zich niet met een testament vergelijken. Want God vermaakte hem en zijn zaad daarin als het ware de gansche wereld. Maar dan moet dus duidelijk zijn, te meer nu het een Goddelijk en geen menschelijk testament betreft, dat, toen God Zich eenmaal op die wilsbeschikking had vastgelegd, er later geen bepalingen meer konden gemaakt worden, die haar op losse schroeven zouden stellen. Dus: de wet, die bijna vier en een halve eeuw ná het rechtsgeldig worden van het testament aan Abraham werd afgekondigd, kon aan die belofte van de erfenis in geen enkel opzicht tornen; die was onaantastbaar.

Nadruk ligt hier dus op de tijdsverhouding (van belofte en wet n.l.). En we herinneren ons wel, dat datzelfde element óók het beheerschende was in Rom. 4:9 — en vlgg. Daar ging het n.l. over de vóór de rechtvaardiging en besnijdenis.

We zagen dus onze voorlooperen indruk, dat we in vers 13 en vlgg. aanknooping hebben bij het in de verzen 9 en vlgg. door Paulus betoogde, bevestigd door aan de hand van Gal. 3 ons een scherper beeld te vormen van de „wet“, in Rom. 4:13 bedoeld.

Hier zal men ons misschien willen tegenwerpen: „Maar deze opvatting (als zou het hier in Rom. 4:13 gaan over de tijdsverhouding „belofte-wet“) laat zich toch niet rijmen met den tekst. Er staat immers duidelijk „d o o r een wet“. Dat woord „door“ wijst niet

op tijdsverband, maar veeleer op oorzakelijk en samenhang“.

Toch is dit bezwaar niet steekhoudend.

Het voorzetsel dat door den apostel is gebruikt en door de Statenvertalers met „door“ weergegeven, kan n.l. ook t i j d e l i j k e betekenissen hebben. Men zou kunnen vergelijken onze zegswijze „d o o r de week“, wat hetzelfde is als „in de week“. Nu heeft echter het gebruik van dit voorzetsel in dezen zin nog een uitbreiding ondergaan in het Grieksch. Men verbindt het n.l. niet alleen met de woorden die de o m s p a n n e n d e t i j d s r u i m t e aangeven, waarbinnen zich een gebeurtenis afspeelt, maar ook met dat wat in zoo'n tijdsbestek het b e h e e r s c h e n d e, t y p e e r e n d e, o p v a l l e n d e is; m.a.w. dit voorzetsel dient ook wel ter teekening van het kader, de e n t o u r a g e.

We vinden in onze brief verschillende voorbeelden hiervan.

Zoo lezen we in Rom. 2:27 in onze oude vertaling:

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven VII

In verband met plaatsruimte werd deze artikelenreeks even onderbroken. Thans gaan wij verder.

Schreven wij een vorig maal (Ref. 21 Aug.), dat het C.N.V. in een brief aan de Ministers van Sociale Zaken en van Economische Zaken den wensch had kenbaar gemaakt, dat tot de taken van de in te stellen Ondernemingsraden ook zou behooren het beoordeelen van de balans der onderneming en het recht tot het uitbrengen van advies daarover vóór de balans door de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders zou worden vastgesteld, inmiddels heeft men in de dagbladen, o.a. in TROUW van 9 September j.l. kunnen lezen hoever men zijn wenschen van deze zijde in dit opzicht drijft. Deze ondernemingsraad zal dan volgens het bestuur van het C.N.V. in behandeling moeten nemen, als punt a. van de tot en met f. opklimmende reeks, door de in de onderneming werkzame werknemers naar voren gebrachte wenschen.

Het karakter van deze wenschen wordt in de omschrijving van dit punt niet nader aangegeven. Wat een werknemer maar zal wenschen zal dus besproken dienen te worden. Dat zijn wenschen van C.N.V.'ers, N.V.V.'ers, R.K. arbeiders en E.V.C.'ers, wenschen die nogal uiteenlopend zullen zijn, zoowel wat principe als richting, waarin zij zich bewegen, betreft. Ook van den arbeidenden mensch, die niet geleerd heeft ook zijn wenschen gevangen te geven onder Gods Wet geldt nu eenmaal: Je mehr er hat, je mehr er will, nie schweigen seine Fragen still. (Hoe meer hij heeft, hoe meer hij wil, nooit zwijgen zijn vragen still).

Ongebreidelde begeerte spreekt voor mijn besef ook uit dien eisch om niet nader aangedulde wenschen in bespreking te brengen, en ligt verder opgesloten in de verklaring van het C.N.V.-bestuur, dat het, aangezien de ondernemingsraden een onderdeel uitmaken van de bedrijfsorganisatie, gewenscht is aan het bedrijfsschap de bevoegdheid te verlenen aan die ondernemingsraden nog andere taken dan de met name genoemde op te dragen. Welke die taken zijn of kunnen zijn vinden wij in dit persverslag weer niet vermeld.

Ook bij dit laatste desideratum willen wij even stil staan. Volgens deze opvatting van het C.N.V., is dus de ondernemingsraad niet alleen raad van en uit de onderneming, maar bepaald onderdeel van de bedrijfsorganisatie, en als zodanig zouden hem dan ook nog andere taken wachten.

Hier ligt de greep van de vakorganisatie op den ondernemingsraad via de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, waarin paritaire vertegenwoordiging van werknemers- en werkgeverszijde door de vakbonden wordt begeerd. Die invloed van de vakbonden zal zich ook willen uitstrekken tot de verkiezing van de leden der ondernemingsraden. Wij lezen immers in hetzelfde nummer van Trouw, dat het C.N.V.-bestuur pleit voor een stelsel, waarbij de aanwijzing van de leden der ondernemingsraden zal geschieden door de vakorganisaties, echter met dien verstande, dat de aanwijzing niet zal geschieden door de bestuursinstanties, doch bij geheime stemming in de vergadering van de leden der organisaties. Het is duidelijk, dat men niet wenscht een onderlinge stemming van de leden van het personeel in de onderneming, doch zeer bepaald een stemming van werknemers als organisatie-mensen in vergadering bijeen. Hoe het dan moet met de niet-georganiseerde werknemers, wordt althans op deze plaats niet vermeld. Mogen zij meedoen aan de stemming en zijn zij ook zelf verkiezbaar, of zijn zij bij voorbaat de geboycotten? En mag de E.V.C. ook meestemmen met haar menschen? Overigens komt het mij voor, dat men hier uitsluitend het oog heeft op de fabrieksarbeiders, die doorgaans het best georganiseerd zijn. Maar de handels- en kantoorbedienden, de technici en het leiding gevende personeel, dat toch ook zal meedoen bij de stemming voor den ondernemingsraad en daarvoor zelf ook verkiezbaar is, is naar bekend in belangrijk mindere mate georganiseerd. Houden die dus een vrije stemming?

Dan krijgen wij dus deze figuur, dat de eene groep voor denzelfden ondernemingsraad stemt in organisa-

„En zal de voorhuis, die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt, u niet oordeelen, die door de letter en besnijdenis een overtreders der wet zijn?“ Het is echter duidelijk, dat de apostel niet bedoelt te zeggen, dat de nauwkeurig geformuleerde wet (= letter) en de besnijdenis o o r z a k w a r e n der overtreding. Neen, Paulus bedoelt — zooals Greijdanus terecht opmerkt — de sfeer aan te geven, waarin die overtreding plaats vond.

In vers 11 van ons hoofdstuk heeft de Statenvertaling: „..... allen die gelooven in de voorhuis zijnde,“, wat juist is; maar in het Grieksch staat weer hetzelfde woord, dat in vers 13 met „door“ is weergegeven.

Welnu, we zouden willen voorslaan om óók in vers 13 niet te vertalen: „door een wet“ en „door de rechtvaardigheid des geloofs“, maar „in het klimaat van een wet“ en „in het klimaat van geloofsgerichtheid“.

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

tie-verband en de andere vrij. Wij laten dan verder nog maar rusten de vraag of die leden der vakorganisaties in het verband van hun eigen organisatie zullen stemmen of collectief binnen den kring van de Bedrijfsunie, de dagelijkse werkeenheden van C.N.V., N.V.V. en R.K.A.P., buiten welke de E.V.C. dan weer gehouden zou zijn.

Ieder, die eenigszins kennis draagt van de praktijk weet, dat hier de moeilijkheden direct bij den aanvang al vele zullen zijn.

Men gaat nog verder in zijn eischen. Het C.N.V.-bestuur wil, dat de ondernemer moet worden verplicht aan den ondernemingsraad alle gewenschte inlichtingen te verschaffen over den gang van zaken, opdat de leden van dien raad, zooals het heet, in den ruimsten zin op de hoogte zijn van den toestand der onderneming. Als noodzakelijk sluitstuk in dit geheel van verlangens komt dan die reeds vermelde eisch om, vóór vaststelling, inzage en bespreking te verkrijgen van de jaarbalans en verlies- en winstrekening, voordat deze wordt voorgelegd aan de algemeene vergadering van aandeelhouders. Indien deze redactie volledig is zouden dus ondernemingen, die geen naamloozen vennootschapsvorm aangenomen hebben, niet onder die verplichting vallen. De firma en de commanditaire vennootschap b.v. zouden vrij uitgaan, want daarbij kent men wel firmanten, respectief vennooten, maar geen aandeelhouders met een algemeene vergadering daarvan.

Overigens noteerden wij, dat de leden van dien ondernemingsraad alles vragen mogen en alles weten mogen en dat die ondernemer verplicht dient te worden dat alles maar te zeggen, en dat alles in den ruimsten zin van het woord, zoo onbegrensd mogelijk.

Het lijkt ons niet ondienstig hier eens nader op in te gaan met een aantal praktische opmerkingen. Zooals reeds eerder opgemerkt praevalert voor ons de principiele vraag of dit alles rechtmatig is; wij komen daarop nog nader terug. Doch ook de praktijk mag o.l. hier haar stem verheffen en dit zal noodzakelijk een beslisse stem tegen dit alles moeten zijn.

En dan willen wij eerst eens de vraag onder de oogen zien, hoe het er bijstaat met de vereischte kennis bij de arbeidersleden van die toekomstige ondernemingsraden, economische kennis, die toch vereischt is om met kennis van zaken te kunnen oordeelen.

Wij willen dan maar eens beginnen met de bekwaamheden van den vrijgestelden vakverenigingsleider. Zooals Dr J. F. P. Dijkhuis m.i. terecht opmerkt in zijn proefschrift over „De Rechtsgrond van het medezeggenschap“ met als ondertitel „Een onderzoek naar de gezagsverhoudingen in de onderneming“ (Van Gorcum & Comp. N.V. Assen 1938) is er een groot verschil tusschen de bekwaamheden van dien vrijgestelden vakverenigingsleider en den in de onderneming werkzamen arbeider, lid van den ondernemingsraad. Dr Dijkhuis schrijft dienaangaande: „Ongetwijfeld zullen ze er zijn, de personen, die leiderschapskwaliteiten bezitten en de energie hebben zich deze kundigheden te verwerven; het zijn degenen, die men ziet opklimmen in het bedrijf, die een plaats vinden in vakvereniging of politiek“ (pag. 158).

Dat zijn dus de besten, die de meeste kennis bezitten of zich die althans het gemakkelijkst eigen kunnen maken. Hoe staat het er nu met hen bij? Volgens het oordeel van prof. dr W. F. de Gaay Fortman, zooals wij reeds zagen een warm voorstander van die economische medezeggenschap van arbeiders en van vakbeweging, als zijnde een zaak van rechtvaardigheid die geen uitstel kan dulden, is die toestand niet al te best. Hij schrijft toch op blz. 38 van zijn „De arbeider in de nieuwe samenleving“ (Uitgeverij Vrij Nederland, Amsterdam 1947) het volgende:

„Tot 1940 heeft de vakbeweging zich vrijwel geheel op sociaal terrein bewogen. De nieuwe taak, die niet gering is — ik noem alleen maar quaesties als de prijsvorming, de grondstoffenverdeling, de vestiging van nieuwe ondernemingen —, zal veel van de kennis en ervaring van haar leiders vergen. Haar kader

¹⁾ Dat er intusschen ook volgens ons af en toe wel degelijk een reden valt aan te wijzen voor de weglating van het lidwoord, zal, na wat we in ons derde artikel zeiden over Rom. 1:17, vergeleken met Jac. 2:13, wel geen betoog meer behoeven.

is, als zij de
or de letter
ijt?" Het is
elt te zeggen,
= letter) en
reding. Neen,
echt opmerkt
overtreding

de Statenver-
oorhuid zijn-
rieksch staat
et „door“ is

66k in vers
loor de recht-
klimaat
elooftgerech-

HOLWERDA.

AL LEVEN

dan verder
er vakorgan-
nisatie zullen
n de Bedrijfs-
.N.V., N.V.V.
lan weer ge-

n de praktijk
den aanvang

Het C.N.V.-
den verplicht
e inlichtingen
opdat de leden
msten zin op
erneming. Als
n verlangens
voor vaststel-
van de jaar-
voordat deze
gadering van
dig is zouden
zen vennoot-
der die ver-
nditaire ven-
daarbij kent
i, maar geen
idering daar-

van dien on-
alles weten
dient te wor-
in den ruim-
mogelijk.

nader op in-
ingen. Zoals
ons de prin-
s; wij komen
praktijk mag
noodzakelijk
zijn.

der de oogen
ste kennis bij
ndernemings-
eisch is om
len.

de bekwaam-
nigingsleider.
t opmerkt in
an het mede-
derzoek naar
g" (Van Gor-
en groot ver-
en vrijgestel-
onderneming
nemingsraad.
„Ongetwijfeld
eigenschappen
indigheden te
et opklommen
akvereeniging

e kennis be-
st eigen kun-
bij? Volgens
ay Fortman,
nder van die
iders en van
htvaardigheid
stand niet al
zijn „De ar-
verij Vrij Ne-
i vrijwel ge-
we taak, die
quaesties als
de vestiging
van de ken-
Haar kader

is door de oorlog belangrijk gedund. Veel bestuurders hebben de pensioengerechtigde leeftijd — 60 jaar — reeds bereikt of naderen die dicht. Het is niet mogelijk, indien ook in de economische kamers der bedrijfsschappen pariteit wordt gewenst, een voldoende aantal geschoolde bestuurders ter beschikking te stellen voor de dan te bezetten posten. De vakbeweging zal daarom verstandig doen zich op het oogenblik te vergenoegen met een vertegenwoordiging in de economische kamers en de economische scholing van haar leden en van de bestuurders met kracht ter hand te nemen. Ik ben overtuigd, dat in de praktijk bewezen zal worden, dat de arbeiders op de duur in deskundigheid voor de ondernemers niet zullen onderdoen. De ervaring, die in de sociale sector is opgedaan, staat daarvoor borg. Een dergelijke vertegenwoordiging van enkele arbeiders in de economische kamers heeft meer betekenis dan een geforceerde pariteit, waarbij de arbeiders het door het noodgedwongen aanwijzen van ondeskundige krachten praktisch tegen de grotere deskundigheid der ondernemers afleggen. (Spatieering door mij aangebracht, G.)

Terwijl ik thans reeds opmerk en straks nog wel nader zal verantwoorden deel ik dat optimisme van prof. dr. de Gaay Fortman ten aanzien van dat toekomstig niet onderdoen van arbeiders voor ondernemers op het punt van economische kennis en deskundigheid allerminst. Wat mij in dit citaat interesseert is dit, dat onomwonden wordt toegegeven dat zelfs bij deze vakvereenigingsbestuurders momenteel de voldoende economische kennis er nog niet is en dat men zelfs voor het aanwijzen van vertegenwoordigers in het beperktere aantal van bedrijfsschappen tot ondeskundige krachten de toevlucht zou moeten nemen.

Doch wanneer dat nu reeds de situatie is ten aanzien van die meest ontwikkelde personen, uit de bedrijven voortgekomen, als vrijgestelde vakvereenigingsleiders, volgens het oordeel van dezen kampvechter voor de beweerde rechten van de vakbonden in dezen, hoe moet het dan wel er bij staan wat betreft de kennis van de arbeiders in de ondernemingen, die straks geroepen zullen worden om lid te zijn van den ondernemingsraad, die immers alles mogen vragen en alles dienen te weten en die balansen en verlies- en winstrekeningen beoordeelen moeten en daarover praedieci wenschen uit te brengen, of dit althans moeten gaan doen volgens het C.N.V.-bestuur. Feltelijk is hiermede die vraag, hoe het er met de economische kennis van de arbeiders in de bedrijven voorstaat moet, op grond van de bovenstaande erkenning van prof. dr. de Gaay Fortman, reeds beantwoord. Toch veroorloven wij ons het navolgende vrij lange citaat uit het meergenoemde werk van dr. J. F. P. Dijkhuis, omdat de daarin gegeven opmerkingen, die tevens een weerlegging inhouden van het optimisme van prof. dr. de Gaay Fortman ten aanzien van die spoedig te verwachten betere economische kennis bij de arbeiders, m.i. in het algemeen juist zijn te achten. Dr. Dijkhuis schrijft dan op blz. 157: „Bezitten de arbeiders voldoende kundigheid om door hun medebeslissing de leiding gunstig te beïnvloeden? Zooals de zaken momenteel staan, volgt hierop vrijwel unaniem een ontkennend antwoord. De wet van de arbeidsverdeling heeft hier zijn werk gedaan. Boven hebben we reeds met enkele woorden op de huidige ontwikkeling van de productie gewezen; zoowel het productie-apparaat zelf als het terrein van werkzaamheid heeft zich enorm uitgebreid, hetgeen leidt tot een specialisatie, ook, en wel in het bijzonder, van de leiding. De arbeiders en het andere personeel van de onderneming zijn niet in staat van hun positie af den productiegang te overzien en daarover een oordeel te vormen. De leiding wordt een eigen functie; — management is becoming a profession, wordt distinct in itself, waarvoor 'n aparte opleiding noodig is. Deze kennis en bekwaamheid kan bij de arbeiders als totaliteit niet verwacht worden. In Duitsland werd na het tot standkomen van de wet op ondernemingsraden getracht dit gemis aan te vullen. Langdurige scholing zal echter noodzakelijk zijn en de uitslag problematisch. Niet omdat in het algemeen de arbeiders de capaciteit zouden missen, bij een goede opleiding zich dezelfde kennis en bekwaamheid te verwerven als degenen die door het lot in de gelukkige omstandigheid waren deze voorbereiding vanzelf te ontvangen, maar omdat noodzakelijk deze opleiding gebrek- kig moet blijven, daar immers de arbeider aan zijn werkkring gebonden is en niet dan als bijzaak zich op het verwerven van die kundigheden kan toeleiden, wat voor anderen hoofdzak is". (Spatieering van mij, G.)

De R. K. schrijver Dr. J. Ph. M. van Campen komt in zijn werk „Onderneming en Rechtsvorm" (Dekker & van de Vegt N.V. — Nijmegen-Utrecht, 1945) feitelijk tot eenzelfde erkenning. Hij schrijft op pag. 127: „Van den anderen kant, wanneer van personeelszijde geen personen beschikbaar zijn, die met eenige kennis van zaken ondernemingsvraagstukken kunnen bespre-

ken en rentabiliteit kunnen beoordeelen, is het wellicht noodig, dat van buiten de onderneming iemand, aangewezen door den ondernemingsraad, als vertegenwoordiger van het gezamenlijk personeel toezicht op de bestuurders houdt en met hen contact heeft". Hier zouden dus volgens den gedachten gang van dezen schrijver personen buiten de onderneming te hulp worden geroepen om de medezeggenschap voor de arbeiders te gaan uitoefenen.

Naar wij meenen wettigt het voorgaande volledig onze conclusie, dat men bij het stellen van den eisch van economische medezeggenschap van den arbeider, de „zeggenschap" in den mond wil leggen van personen, die het „praten" nog moeten leeren en het waarschijnlijk nooit goed zullen leeren. Wij willen ons nu een woord herinneren van prof. de Gaay Fortman, hoewel door hem anders bedoeld, uit zijn meer genoemd werkje „De arbeider in de nieuwe samenleving" (blz. 50): „Bovendien is lang niet alles wat in de bepaalde sector van de maatschappij, die het bedrijfsleven vormt, groeit, goed". Naar onze stellige overtuiging hebben wij bij dezen aldus voorgestane eisch van economische medezeggenschap voor den arbeider zulk een woekerplant en onkruid op den levensakker voor ons.

P. GROEN.

LOFZANG VAN HANNA.

I Samuel 2:1-10 (vertaling-Goslinga, K.V.).

Mijn hart juicht in den Heer, mijn God,
mijn hoorn is door den Heer verhoogd,
mijn mond heeft voor mijn vijand spot,
nu nooit Uw hulp mijn val gedooft.
Wie is er heiliger als de Heer,
want buiten U is niemand meer,
geen rotsteen Gods gelijke.
Houdt op te spreken op dien hoogen toon,
laat wijken van uw mond den hoorn:
De Heer belacht u van zijn heiligen troon.

Alwetend is de God en Heer
door Wien elks werk geoordeeld wordt.
Der helden boog breekt keer op keer,
die struiklen zijn met kracht omgord,
verzagden, eens vrij van nood,
zij hebben zich verhuurd voor brood,
die hong'rig was is 't nooit meer
D'onvrucht'bre vrouw, wier leed Gods
[gunst genas
baart zeven, frisch als lentegras
en eenzaam kwijnt, die rijk aan kind'ren was.

De Heer, die doodt en levend maakt,
wiens woord gebiedt in 't doodenrijk,
die 't recht der armen nooit verzaakt
maar hen omhoog heft uit het slijk.
Hij richt gerings op uit 't stof
en geeft hun in der eed'len hof
een plaats in 't eergestoelte.
Want van den Heer is 't wereldfundament,
Hij, die der aarde zulen kent
en zon en maan in vaste wegen zendt.

Al zijner gunstgenooten voet
bewaart Hij in gevaar en nood,
maar die de goddeloosheid doet
vindt in de duisternis den dood,
want niet zijn kracht behoudt een man.
De Heere slaat met eeuw'gen ban
al die zijn Naam bestrijden.
Hij, uit wiens kracht zijn Koning sterkte
[wint,
die d'aard zich eens een Rechter vindt,
verhoogt den hoorn van zijn Gezalfde Kind.

Lofzang van Zacharias.

ADRIAAN VAN BOVEN.

* of: De Heer, die eens zijn Koning sterkte
[geeft,
zal richten d'aard en al wat leeft,
als 't voor den hoorn van zijn Gezalfde beeft.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Willen wij een juist oordeel vellen over de groote dingen, die thans onder ons weer in discussie zijn — en gelukkig, want daaruit spreekt wezenlijke belangstelling — dan moeten wij steeds streng onderscheiden tusschen de groote werken Gods, de feiten, die wij zien, en onze beschouwingen en verklaringen. En als wij nu bemerken, dat de term „sovereiniteit in eigen kring" op allerlei wijze verkeerd wordt gebruikt, en de wijsbegeerte, die hem hoogelijk eert, zelfs dienen moet om een onjuiste kerkelijke en soortgelijke politieke en sociale positie goed te praten, dan wordt het hoog tijd ernstig over de wezenlijke waarde daarvan na te denken.

Wat dan ook geschiedt.

Maar als ons dan wordt tegemoet gevoerd; hé, gij hebt voorheen toch gezegd; hier wordt een grondbeginsel aangeduid van groote betekenis, en dus verwerpt gij thans, wat gij eertijds loofdet, dan ligt daar uiteraard toch een grof misverstand.

Dat God de Heere Zijne ordinantiën, die Zijn knechten zijn, handhaaft voor alle levensverband, dat Hij ten fundament heeft gelegd voor de menselijke samenleving, en dat een ieder gehouden is die ordinantiën te erkennen en te gehoorzamen, wil hij het leven waarlijk bouwen, wie onder ons zou dat ontkennen?

De vraag is: deugt de term, die deze waarheid wil belijden, is de wijsheid, die er mee werkt, wel volkomen naar Schrift en belijdenis, en moeten wij niet zoeken naar een juister woord en beter begrip.

Wat er mee werd aangeduid, dat is en blijft. Maar het moet het doel zijn van alle Schriftgehoorzaam denken om de goede profetie te vinden.

Die profetie is de roeping van de kinderen der ware kerk.

Ook van allen man van wetenschap en wijsbegeerte; maar wij weten, dat juist in die wijsbegeerte de val des menschen ten diepste werkt, wij de mensch niet wil profeteeren maar „begrijpen", het „wezen" der dingen verstaan en daarin Gode gelijk zijn.

Ons kennen en profeteeren blijft altijd aan de creatuurlijke grens gebonden, God is groot, en wij begrijpen het niet.

Wij kennen ten deele en wij profeteeren ten deele. I Cor. 13:9.

Merkwaardig is, dat dit ten deele ook thans weer op schijnvrome wijze wordt misbruikt, alsof het wilde zeggen: al ons denken is ten slotte maar ten deele juist. En zoo stellen wij alles relatief. Ik zag, dat zelfs de oecumenische actie door een synodocratisch predikant met dit „ten deele" werd verdedigd.

Maar dit „ten deele", waarop de Schrift wijst, wil zeker niet zeggen, dat het ons alleen maar ten halve mogelijk is iets goeds te zeggen van Gods wil en werken. Het wil alleen zeggen, dat wij die werken niet ten volle ooit zullen doorgronden.

Wij kunnen wel juist profeteeren, omdat God ons Zijn Openbaring, de Heilige Schrift, heeft gegeven, waardoor de Geest ons in alle waarheid leidt. Het komt er maar op aan, of wij gehoorzaam willen zijn aan het Woord Gods.

Ook hier dreigt weer het gevaar, dat wij van onze ellende het voetstuk maken, waarop wij ons eigenwillig handelen kunnen plaatsen.

Zelfs van de zonde wordt, ook inzake de ware kennis omtrent de kerk, zulk eigenmachtig gebruik gemaakt.

Als wij thans opkomen tegen de algeheel verkeerde wijze, waarop sommigen onder ons een gebroken kerkelijke eenheid willen herstellen, dan wordt gezegd: och, wij zijn allemaal zondaren en wij moeten allen beginnen met onze schuld te belijden.

En dan stelt men het recht der Reformatie aanstonds in staat van twijfel.

Ik woonde eens een vergadering bij, waarop de voorzitter den secretaris vroeg: leest U de notulen? Deze secretaris, die wat lui was, had ze niet gemaakt, en hij begon met te zeggen: ik heb die notulen thans niet voorzitter, maar zie, wij blijven allemaal wel eens in gebreke en wij zijn allen zondaren, laat ons allen schuld belijden.

Maar toen zei de voorzitter: wij zijn allemaal zondaren, dat is waar, maar wij behoeven niet allemaal notulen te maken. En dat moest U juist doen, en U is dus in gebreke, en U moet dan schuld belijden, op dit punt, en niet wij.

Was dit nu juist of niet?

Hebben wij bindingen opgelegd en hebben wij uitgestooten?

En is het niet tegen alle gehoorzaamheid in en is het niet een verwaarlozen van het recht des Heeren en van Zijn kerk, als wij nu een hereeniging willen bouwen op gezamenlijk schuldbelijden in deze speciale zaak?

Als degenen, die zoo willen beginnen met de onderhandeling, hun eigen gerechte zaak hadden te verdedigen, zouden zij er niet aan denken, daarmee zoo slordig om te gaan.

Maar het schijnt wel, alsof, als het de kerk des Heeren betreft, die slordigheid zoo maar kan worden aangevaard. En dat nog wel met een argument van de liefde.

Maar — revenons à nos moutons — ik had het over Groen's historieopvatting. Dr. Dengerling wijst er op, dat Groen wel spreekt van de zelfstandigheid der verschillende levenskringen, maar dat hiermee de soevereiniteit in eigen kring nog niet is bedoeld. Sprekt Groen er ooit van?

Hij gebruikt de uitdrukking: „sovereiniteit in eigen sfeer", en dr. Dengerling haalt een citaat aan uit Groen's fransche werk over de antirevolutionaire en confessionele partij. Hij gebruikt daar de woorden: Kerk en staat „chacun dans sa sphère", elk in de eigen sfeer „onmiddellijk onderworpen aan Hem, Wien alle macht is gegeven in den hemel en op de aarde".

En dr. D. merkt dan op, dat Groen hier zegt, dat kerk en staat moeten worden gezien als twee van elkander onafhankelijke levenskringen met eigen gezagsorganen, direct aan het oppergezag Gods onderworpen.

De vertaling is niet volledig. Want Groen zegt hier juist, dat beide, kerk en staat, onderworpen zijn aan Christus den Koning der kerk en den Koning der koningen. En van een volkomen van elkander onafhankelijke levenskringen lezen wij daar niet.

Ook dr. Kuypér heeft veel moeite gehad om zijn gedachte omtrent de soevereiniteit in eigen kring bij Groen te vinden.